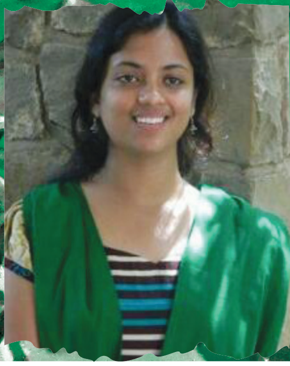
ಧ್ವನಿ ಎತ್ತದ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ಮಾನ್ಯತೆ

ಅಪೂರ್ವಾ ಪಟೇಲ್

ಗಾಬ್ರಿಯೆಲ ಮಿಸ್ಟ್ರಲ್ (1948) ಹೇಳಿರುವ ಈ ಮಾತು ಬಲು ಸತ್ಯ: "ನಾವು ದಿನನಿತ್ಯ ನೂರೆಂಟು ತಪ್ಪುಗಳು ಮತ್ತು ದೋಷಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಅಕ್ಷಮ್ಯ ಅಪರಾಧವೆಂದರೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅವರಷ್ಟಕ್ಕೆ ಅವರು ಬೆಳೆಯಲು ಬಿಡುವುದು ಮತ್ತು ಜೀವನದ ಅಡಿಪಾಯ ಹಾಕುವ ಈ ಹಂತಕ್ಕೆ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ತೋರುವುದು. ಬಹಳ ಅತ್ಯಗತ್ಯವೆಂಬ ಇತರ ಅನೇಕ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಬೇಕಾದರೆ ನಾಳೆವರೆಗೆ ಕಾಯಬಹುದು. ಆದರೆ ಮಗುವಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕ್ಷಣ ಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಅವನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ, ಅವನ ಮೂಳೆ ಬಲಿಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ, ರಕ್ತವು ವರ್ಧಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅವನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಸಂವೇದನೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಂದೇ ಸುಸಮಯ. ಅವನ ಪಾಲಿಗೆ ನಾಳೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗದು ಇಂದೇ ಬಲು ಪ್ರಶಸ್ತ ದಿನ."

ಆರಂಭಿಕ ಬಾಲ್ಯದ ಶಿಕ್ಷಣ (ECE), ಎಂದರೆ ಶಿಶುವಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ವಿವಿಧಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂಥ ಸಮಗ್ರ ಪಠ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಶಾಲಾ ಪೂರ್ವ ಅವಧಿ. ಮಗುವಿಗೆ ಗ್ರಹಣಶಕ್ತಿ, ಸಾಮಾಜಿಕ ತಿಳವಳಿಕೆ, ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಅಗತ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು ಇಲ್ಲಿನ ಉದ್ದೇಶ. ಹೀಗೆ ಮಗುವಿನ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೂ ಸಮಾನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ನೀಡಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಈ ಒಂದು ಹಂತದಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಕ ಬಾಲ್ಯದ ಶಿಕ್ಷಣವು ಮಗುವಿನ ಮಾತುಕತೆ, ಅಕ್ಕರೆ ತೋರುವುದು, ಪ್ರೇರಣೆ ಮತ್ತು ಹುಡುಕಿ ನೋಡಿ ಕಲಿಯುವ ಕಡೆಗೆ ಗಮನ ಹರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಮಗುವಿನ ಸರ್ವಾಂಗೀಣ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಸಹಕರಿಸುವುದಲ್ಲದೇ ಆಟದೊಂದಿಗೆ ಚಟುವಟಿಕೆ ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿಂದ ಶಾಲಾ ಸಿದ್ಧತೆಗೆ ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

ವಿಶ್ವದಾದ್ಯಂತ ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪುವ ಅಂಶವೇನೆಂದರೆ, ಮಗುವಿನ ಮೊದಲ 8 ವರ್ಷಗಳು ಬಹಳ ನಿರ್ಣಾಯಕವಾದ ಕ್ಷಣಗಳು. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಾದ ರಚನಾತ್ಮಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳು ಅವರ ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ಅಗತ್ಯವಾಗಿರುವಂತವುಗಳು. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಡೆದಂತಹ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು "ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿನ ಹುಡುಕಿ ನೋಡಿ ಕಲಿಯುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೊಂಡ ಮಗುವಿನ ಮೆದುಳು, ನರ ಮತ್ತು ಜೈವಿಕ ವಿಕಾಸಗಳು ಮಗುವಿನ ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ಉತ್ತಮ ಆರೋಗ್ಯ, ಕಲಿಕೆಗೆ ಮತ್ತು ವರ್ತನೆಗೆ ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. (ಉದಾಹರಣೆಗೆ: ಚಟರ್ಜಿ ಪಿ 2007 ಭಾರತದ ಮಕ್ಕಳ ಅಪೌಷ್ಟಿಕತೆಯ ಪ್ರಮಾಣ ಆರ್ಥಿಕ ಉತ್ಕರ್ಷದ ಹೊರತಾಗಿಯೂ ಹೆಚ್ಚಿದೆ – ಲಾನ್ಸೆಟ್) ಎಂಬುದನ್ನು ದೃಢವಾದ ಸಾಕ್ಷ್ಯಾಧಾರಗಳೊಂದಿಗೆ ತೋರಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿವೆ.

ಗ್ರಾಮ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಿದ ಕೆಲವೊಂದು ಅಂಶಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ, ಆರಂಭಿಕ ಬಾಲ್ಯದ ಆರೈಕೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ (ECCE) ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಕೆಲವೊಂದು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯಿಸಲು ಹೋದಾಗ ಅನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಮತ್ತು ಆತಂಕಗಳನ್ನು ಒಡ್ಡಿವೆ. ಏಕೆಂದರೆ,

- ಸರ್ಕಾರದ ವತಿಯಿಂದ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಆರಂಭಿಕ ಬಾಲ್ಯದ ಸೇವೆಗಳು ಅಂದರೆ, ಕಲಿಕಾ ಪೂರ್ವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶ ಸೇವೆ – ಇಂತಹ ಸೇವೆಗಳು ಬಹಳಷ್ಟು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ತಲುಪುತ್ತಿಲ್ಲ. ದೊರೆತಂತಹ ಸೇವೆಗಳಲ್ಲಿನ ಗುಣಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕೊರತೆಗಳು ಇರುವುದರಿಂದ ಅವರು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಕೆಲವರನ್ನು ಈ ಸೇವೆಗಳಿಂದ ಹೊರಗಿಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ.
- ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪೌಷ್ಟಿಕಾಹಾರ, ಆರೋಗ್ಯ, ಮಕ್ಕಳ ಆರಂಭಿಕದ ಬಾಲ್ಯದ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಜವಾಬ್ದಾರರಾದಂತಹ ಹಲವಾರು ಇಲಾಖೆ ಮತ್ತು ಮಂತ್ರಾಲಯಗಳ ನಡುವೆ ಸಂಬಂಧ ಮತ್ತು ಸಮನ್ವಯ ಕಲ್ಪಿಸಲು ಎಷ್ಟೇ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ, ಅಲ್ಲಿನ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರುಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಸಮನ್ವಯ ಮತ್ತು ಕೂಡು ಪ್ರಯತ್ನ ಇಲ್ಲವಾಗಿದೆ ಹಾಗು ಆರಂಭಿಕ ಬಾಲ್ಯದ ಆರೈಕೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಗ್ಗೆ ಅಲ್ಪಜ್ಞಾನವಿರುವುದು ಮತ್ತು ಸ್ಪಷ್ಟತೆ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ಸಹ ಕಂಡುಬಂದಿರುತ್ತದೆ.

- ಯೋಜನೆಯ ನೀತಿ ನಿಯಮ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯ ಚೌಕಟ್ಟು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಾ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮತ್ತು ನಿರೀಕ್ಷಣೆಯ ಅಭಾವವಿರುವುದು ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯ ಗಮನ ಹರಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶವಾಗಿದೆ.

ಈ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ವೀಕ್ಷಣೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಬಂದಿರುವಂತದ್ದು, (ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವಿಶಾಲ ಪರಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಅಂಶಗಳ ಮೇಲೆ ಗಮನವಿರಿಸುತ್ತದೆ) ಇದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಎರಡು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಅವೆಂದರೆ, ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಸಮಾವೇಶೀಯತೆ.

ಇವುಗಳು ಆರಂಭಿಕ ಬಾಲ್ಯದ ಶಿಕ್ಷಣ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ನೋಡಲಾರಂಭಿಸಿದವು. ಉತ್ತರ ಕಾಶಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೆಲವೊಂದು ವಲಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅಂಗನವಾಡಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದಾಗ ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಸಮಾವೇಶೀಯತೆಗೆ ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಲಾಯಿತು. ಅದರಿಂದ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ನಂಬಿಕೆ ಮೂಡಿತು. ಆ ನಂಬಿಕೆಯ ಹಿಂದಿರುವ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಅಂಶವೇನೆಂದರೆ "ನಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶಿತ ಕೆಲಸ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಅರಸುವುದಲ್ಲ ಬದಲಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯ ವಿರುದ್ಧ ನಮ್ಮೊಳಗೇ ನಾವು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಅಡೆತಡೆಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವುದು."

'ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಸಮಾವೇಶೀಯತೆ' ಎಂಬ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಂಗನವಾಡಿಯಂತಹ ಅನೇಕ ಆರಂಭಿಕ ಬಾಲ್ಯದ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಕಾರ್ಯವೈಖರಿಗಳು ಶ್ಲಾಘನೀಯ. ಆ ಕುರಿತು ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧಕಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಕೆಲವೊಂದು ಬಾಧಕಗಳು ಕಾಣಸಿಗುತ್ತವೆ. ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಮೀರಿದ ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳಿಂದ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ತಾರತಮ್ಯದ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಅಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಬಹಿಷ್ಕಾರ ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಅವುಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ, 'ವಿಶೇಷ ಅಗತ್ಯತೆಗಳು ಮತ್ತು ಆರೈಕೆ ಬೇಕಾದ ವಿಶೇಷ ಮಕ್ಕಳು'. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳು ಇರಬಹುದು ಆದರೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ-ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಆಳವಾಗಿ ಬೇರೂರಿದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂಶಗಳು- (ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವ – ಕಾಣದ) ಬಹಿಷ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ.

ವಿಶೇಷ ಮಕ್ಕಳು: ಆರಂಭಿಕ ಬಾಲ್ಯದ ಶಿಕ್ಷಣಗಳಂತಹ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಕ್ಕಳಿಂದ ದೂರವಿಡುತ್ತಾರೆ ಅಥವಾ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಇತರರು ಬಂದಾಗ ಅವರಿಗೆ ಗೋಚರಿಸುವಂತೆ ಈ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ವಿಶೇಷ ಮಕ್ಕಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವುದು, ಅವರನ್ನು ವಿಶೇಷ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡುವುದು ಹಾಗೂ ಪರಿಚಯಿಸುವುದು. ವಿಶೇಷ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಂದು ಶಾರೀರಿಕ ದೌರ್ಬಲ್ಯ ಇರುವುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಶಾರೀರಿಕ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯ ಕಾರ್ಯಕರ್ತೆಯರು ಮತ್ತು ಸಹಾಯಕರು ಪದೇ ಪದೇ ಹೇಳುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಂಗನವಾಡಿಯಂತಹ ಆರಂಭಿಕ ಬಾಲ್ಯದ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದಾಗ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕರ್ತೆಯರು ಮತ್ತು ಸಹಾಯಕರ ಜೊತೆ ಮಾತನಾಡಿದಾಗ ಇದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಬರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಕೆಟ್ಟ ಮಾತುಗಳು ಅನಾವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ, ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ನೀಡುವಿಕೆ, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ, ಭಾವನೆ, ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ ಇಂತಹ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿಕೂಲ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಬೀರುತ್ತವೆ. ಮತ್ತು ಆ ಮಗುವು ತನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಅನವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಆತಂಕಕ್ಕೊಳಗಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಮಾನತೆಯ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಇದು ಮಗುವಿನ ವಿವಿಧ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅಗತ್ಯಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಬಲ್ಲ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಗಳತ್ತ ಗಮನ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಆರಂಭಿಕ ಬಾಲ್ಯದ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ, ವಿಶೇಷ ಅಗತ್ಯವುಳ್ಳ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಆರೈಕೆ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಇದು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ, ಮನೆಯೊಳಗೆ ಅಥವಾ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಬಗ್ಗೆ ಅಥವಾ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ಇತರರಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಅನುಭವಿಸುವ ತಾರತಮ್ಯ ಅಥವಾ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳ (ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಮಾನಸಿಕ ಅಥವಾ ಭಾವನಾತ್ಮಕ, ದೈಹಿಕ, ಇತ್ಯಾದಿ) ಬಗ್ಗೆ ಸಹ ಕಾಳಜಿಯ ವಹಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಶಾಲ ಪರಿಧಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ, ಇದು ಯಾವುದೇ ಗಮನಾರ್ಹ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯವಿಲ್ಲದ ಅಥವಾ ತಮಗೇನು ಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಲಾಗದವರಿಗೆ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧ ಪಡುತ್ತದೆ.

ಸಮಾವೇಶಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೆಂದರೆ ಬರಿಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ (ಅಂಗನವಾಡಿ ಕೇಂದ್ರ [Anganawadi center (AWC)) ಸೇವೆಯ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಭಾಗ.) ಅವರ ಹಕ್ಕು ದೊರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಹಾಗು ಅವರ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಭಾಗಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಈ ಮಕ್ಕಳ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದಲ್ಲದೇ, ಸೇವೆಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ, ಸೇವೆ ಒದಗಿಸುವಲ್ಲಿ, ಸಮುದಾಯದ ವಿಶೇಷ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಸಿ ಉತ್ತೇಜಿಸುವುದು. ಈ ಕ್ರಿಯೆ ಸುಸ್ಥಿರವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಲು ತರಬೇತಿ/ಮಾಹಿತಿಯ ಜಾಗೃತಿ/ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವುದು ಸೇರುತ್ತವೆ.

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಗುವು ವಿಶೇಷವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ವಿಭಿನ್ನ ಅಗತ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು ಗುರುತಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಸೂಕ್ತವಾದ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ನೆರವು ನೀಡಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯ.

ಆರಂಭಿಕ ಬಾಲ್ಯದ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಸಲ ಉಪೇಕ್ಷೆಮಾಡುವಂತಹ ಗಮನಾರ್ಹ ಸಮಸ್ಯೆಯೆಂದರೆ ನೈರ್ಮಲ್ಯ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಶುಚಿತ್ವದ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು. ನಿಜ, ನಮ್ಮಂತಹ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಅಂಗನವಾಡಿಗಳಂತಹ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೂ ಎಲ್ಲೆಡೆ ನೈರ್ಮಲ್ಯ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು ಒಂದು ಸವಾಲೇ ಸರಿ ಆದರೂ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಸೂಕ್ತ ಗಮನ ಅಗತ್ಯ. ನಾಚಿಕೆಗೇಡಿನ ವಿಷಯವೆಂದರೆ ಇಂದಿಗೂ ಅಂತಹ ಶಿಶು ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಮಲಬಾಧೆ ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇದೇ ಈ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಅನಾರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಶುಚಿತ್ವಹೀನತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇನೆಂದರೆ, ಈ ಮಕ್ಕಳು ಯಾರು? ಅವರು ಯಾರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವರು? ಅವರ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಯಾರದ್ದು? ಅವರು ಸೌಲಭ್ಯಗಳಿಂದ ಏಕೆ ಹೊರಗಿಡಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ? ಏಕೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಸ್ವಚ್ಛತೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿರುವ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಏಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಿಲ್ಲ?

ಈ ಸಮಸ್ಯೆ ಕುರಿತು ಮಾಡಿದ ಅವಲೋಕನ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಳು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುವುದೇನೆಂದರೆ, ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಸಮಾವೇಶಗೊಳಿಸುವುದು ಎಂದರೆ ಜಾತಿ, ಧರ್ಮ, ಪ್ರಾಂತ್ಯ, ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ತಾರತಮ್ಯ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಈ ಸೌಕರ್ಯಗಳಿಂದ ಯಾರೂ ವಂಚಿತರಾಗದೇ ಅವು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಮಾನವಾಗಿ ದೊರಕುವಂತಾಗಬೇಕು.

ಆರಂಭಿಕ ಬಾಲ್ಯದ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮಕ್ಕಳು 2.5–6 ವರ್ಷದ ಒಳಗಿನವರಾದ್ದರಿಂದ ನೈರ್ಮಲ್ಯ ಮತ್ತು ಸ್ವಚ್ಛತೆ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಅಂಗನವಾಡಿ ಕಾರ್ಯಕರ್ತೆಯರಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಹಾಯಕರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೆಲಸ ಮತ್ತು ಶ್ರಮ ಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದಕಾರಣ ಈ ಅಂಶವನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಿರುವುದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅದರೊಂದಿಗೆ ಸ್ವಚ್ಛತೆ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯದ ಕಡೆಗೆ ಕಾಳಜಿ ವಹಿಸುವುದು ಹೆಚ್ಚಿನ ಶ್ರಮದ ಕೆಲಸವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದಲ್ಲ ಎಂದುಕೊಂಡರೂ ಬರಿಯ ಬದ್ಧತೆಯಷ್ಟೇ ಸಾಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯೋಜನೆಗಳು, ಹೂಡಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು, ಸಮಾನತೆಯ ತತ್ವಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾಗಿ ಅಂದರೆ ನ್ಯಾಯಯುತವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕು. 'ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಸಮಾವೇಶಣ' ಎಂದರೆ ಈ ಎರಡು ಅಂಶಗಳು ತಿಳಿಸುವುದೇನೆಂದರೆ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಗುವೂ ವ್ಯಕ್ತಿಗತವಾಗಿ ಭಿನ್ನವಾದುದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಭಿನ್ನವಾದ ನೆರವು ಮತ್ತು ಕಾಳಜಿಗಳು ಅಗತ್ಯವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಎಡೆಬಿಡದೆ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಮತ್ತು ಬಳಸಲು ಎದುರಾಗುವ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವಿಘ್ನಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಮನಗಾಣಬೇಕು.

ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಯಾಣ ನಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ಅನ್ವೇಷಿಸಲು ಮತ್ತು ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹೃದಯ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು, ತಲುಪುವ ಮತ್ತು ಅದನ್ನೂ ಮೀರಿ ಸಾಗುವ ಒಂದು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಾಹಸ. ಇದು ಅಂಥನೀತಿಗಳು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಹಿಂದಿನ ಮುಗ್ಧ, ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಜೀವನದ ಮಕ್ಕಳ ಹೋರಾಟಗಳು, ಕನಸುಗಳು, ವಿಜಯದ ಅದ್ಭುತಗಾಥೆಯನ್ನು ಸಂದರ್ಭಗಳು ಮತ್ತು ಮನಕಲುಕುವ ಭೇಟಿಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಕೆಳಗಿನ ಕೆಲವು ಶಿಫಾರಸ್ಸುಗಳು ಆರಂಭಿಕ ಬಾಲ್ಯದ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಹೊಸತನದೊಂದಿಗೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕವಾಗಬಹುದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಅವೆಂದರೆ,

- ಸಮುದಾಯದೊಂದಿಗಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು (ಪ್ರಸ್ತುತ ಚತ್ತೀಸಗರ್ ರಾಜ್ಯದಿಂದ ಆಯೋಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ 'ಉಡಾನ ಯಾತ್ರಾ') ಇಂತಹ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಆಯೋಜಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ICDS ಅದರ ಒಂದು ಭಾಗವಾದ ಆರಂಭಿಕ ಬಾಲ್ಯದ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಕಡೆಗೆ ಕರೆತಂದು ಅದರ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಪೋಷಕರಾಗಿ ಸಮುದಾಯದ ಮಹತ್ವದ ಅರಿವನ್ನು ಮೂಡಿಸುವುದು.
- ಸ್ಥಳಿಯ ವಾಸ್ತವಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ನೋಡಿ ICDS ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಬಲವರ್ಧಿಸಲು ಸೂಕ್ತವಾದ ನೀತಿ–ನಿಯಮಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ತರುವುದಕ್ಕಾಗಿ. ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರದ ಸಲಹೆ ನೀಡುವುದು.
- ಆರಂಭಿಕ ಬಾಲ್ಯದ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಸಾಧನೆಗೆ ಯೋಜನೆಯ ಮೂಲ ಹಂತದಲ್ಲಿಯೇ ಅವುಗಳ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು, ಯೋಜನೆ, ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಹಂಚಿಕೆಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಇಲಾಖೆಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಸಮನ್ವಯ ಸರ್ಕಾರದೊಳಗಿನ ಪ್ರಸ್ತುತ

ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಸಾಮಾಗ್ರಿ ತಯಾರಿಕೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ತರಬೇತಿ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯವರ್ಧನೆ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರಗಳು, ಮತ್ತು ಬೋಧನಾ ವಿಧಾನ ಇವುಗಳ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ.

- ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿರುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆಯೊಂದಿಗೆ, ECE/ICDS ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲು ECE/ICDS ಕಾರ್ಯಕರ್ತೆಯರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಆಗುವ ತೊಡಕುಗಳು ಮತ್ತು ಅದರ ಪರಿಣಾಮಗಳ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು.
- ಹಿತಾಸಕ್ತಿದಾರರು ಕೂಡಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸಲು ತರಬೇತಿ, ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಂತಹ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಸಲಹೆ ನೀಡುವುದು ಮತ್ತು ಮಹಿಳಾ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಇಲಾಖೆಯ ಅಧೀನದಲ್ಲಿರುವ ಆರಂಭಿಕ ಬಾಲ್ಯದ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆಗೆ (ಅಂದರೆ ಸರ್ವಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನ) ವರ್ಗಾಯಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಪಾಲನಾ ನೆರವು ನೀಡುವುದು.
- ಆರಂಭಿಕ ಬಾಲ್ಯದ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಸ್ತು ವಿಷಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಹಂಚಿಕೆ, ತರಬೇತಿ, ಅನುಸರಣಾ ಕೆಲಸಗಳು ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸವಾಲುಗಳು ಹಾಗು ನಿರ್ಬಂಧಗಳನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಅನುಸರಣಾಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದ ಇಲಾಖೆಗಳು ಸಹಕಾರ ಸಮನ್ವಯದಿಂದ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಪ್ರತಿ ಹಿತಾಸಕ್ತಿದಾರನ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಕ ಬಾಲ್ಯದ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು.
- ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಭರವಸೆದಾಯಕ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಆರಂಭಿಕ ಬಾಲ್ಯದ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರಗತಿ ತೋರಿರುವ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿತ ಪಾಠಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಪ್ರಚಾರ, ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಐಸಿಡಿಎಸ್ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಪುನರಾವರ್ತನೀಯ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದು ಪ್ರೇರಣೆ ಮತ್ತು ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಗಮನಾರ್ಹ ಸಾಧನವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತವೆ.

ಅಪೂರ್ವ ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶದ ಉಜ್ಜಯಿನಿ ಜಿಲ್ಲೆಯವರು. ಟಾಟಾ ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮುಂಬೈನಿಂದ ಅವರು ಕ್ಷೇತ್ರ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಷಯವಾಗಿ 'ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ' ಆರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಸೋಷಿಯಲ್ ವರ್ಕ್ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಸ್ಟರ್ಸ್ ಆಫ್ ಆರ್ಟ್ಸ್ ಪದವಿ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು 'ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶದ ರೇವಾ ಜಿಲ್ಲಾ ಬುಡಕಟ್ಟು ಮಕ್ಕಳ ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಸ್ಥಿತಿ' ಬಗ್ಗೆ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಶೋಧನೆ, ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು APNALAYA (ರಫೀಕ್ ನಗರ ಕೊಳೆಗೇರಿ), ಮತ್ತು NAVCHETNA (ರಾಯ್ಗರ್), ಮುಂಬೈನಂತಹ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಜೊತೆ, ಆರಂಭಿಕ ಬಾಲ್ಯದ ಮಕ್ಕಳ 'ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಪೋಷಣೆ' ರಂಗದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೇತ್ರ ಅನುಭವ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರನ್ನು apoorva03.patel@gmail.com ವಿಳಾಸದಲ್ಲಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಬಹುದು.